

Äktenskap

T R O N S H E M L I G H E T

vägledning i den kristna trons grunder

T R O N S H E M L I G H E T

Äktenskapet

Bibelcitaten är hämtade från *Bibel 2000*
Copyright Svenska Bibelsällskapet

© Författarna, Pingst och Libris förlag
OMSLAG OCH FORMGIVNING Maria Mannberg
OMSLAGSBILD Andreas Lindgren/Bildarkivet
TRYCKT i Polen 2013
ISBN 978-91-7387-X
www.librisforlag.se

Förord

*Bär mig som ett sigill vid ditt hjärta,
som ett sigill vid din arm.*

*Stark som döden är kärleken,
lidelsen obeveklig som graven.*

*Dess pilar är flammande eld,
en ljungande låga.*

*Mäktiga vatten kan inte släcka kärleken,
floder kan inte svepa bort den.*

*Om en man gav allt han ägde för kärleken,
vem skulle ringakta honom?¹*

Det finns inget så eftertraktat som kärleken, inget tema som så ofta återkommer i dikt och sång. Många

hundra år före Kristus skrevs Sångernas sång, Höga visan, till kärlekens lov. Ännu i det tjugoförsta århundradet är inget ämne mer omskrivet, oavsett om det rör sig om högstämnd poesi eller banal schlagertext. Genom seklerna förblir drömmen om den djupa och varaktiga kärleken en av människans starkaste drivkrafter. Vi tror på kärleken. För många innebär det också en tro på det livslånga äktenskapet. Ingen ställer sig vid altaret och lovar kärlek ”till livets slut” utan en livslång kärlek för ögonen.

I Bibeln är kärleken mellan man och kvinna en av de skönaste bilderna när det obeskrivbara ska beskrivas: Guds kärlek till människan. Höga visan är en jublande hyllning till kärleken mellan man och kvinna, och samtidigt har den genom århundraden även lästs som en allegori över Guds kärlek till sitt folk. När Paulus i Efesierbrevet ger anvisningar om relationerna i hemmet byter bilderna plats: den gudomliga kärleken blir en förebild för den mänskliga kärleken – och kärleken mellan man och kvinna illustrerar den gudomliga kärleken.² Kärleken är inte bara en av Guds egenskaper. Gud *är* kärlek.³ Den

mänskliga kärleken är visserligen bara en vag spegelbild av den gudomliga, men likväl ett utflöde av samma källa med spår av gudomlighet i sig.

Bibeln talar alltså en hel del om kärlek. Men ju mer vi läser den märker vi att det finns en skillnad mellan Bibelns syn på kärlek och den romantiserade föreställning om kärlek som präglar vår kultur. Bibeln förutsätter livslång trohet, den uppmanar till ömsesidigt underordnande och säger till och med att ”mannen är skyldig att älska sin hustru som sin egen kropp”.⁴ Bibelns kärleksbegrepp är djupt realistiskt. Kriser kommer, passionens hetta växlar, men kärleken grundar sig i ett beslut som står fast, också när känslorna skiftar.

Även om drömmen om det livslånga, trogna äktenskapet lever och är idealet för de flesta, utmanas denna samlevnadsform av många andra sätt att leva tillsammans. Kan man inte bara leva med varandra så länge det fungerar, utan långtgående löften? Måste äktenskapet vara förbehållet man och kvinna? Några röster säger till och med: måste äktenskapet alltid gälla tvåsamhet?

Vad säger Bibeln? Vad konstituerar äktenskapet? Vad är innebörden? Hur ska den kristna församlingen se på skilsmässa? Är Bibelns äktenskapssyn patriarkalisk eller jämlik? Alla frågor kan inte få ett uttömmande svar i en liten skrift som denna, men vi vill ändå försöka teckna huvuddragen i Guds tanke med äktenskapet enligt Bibeln.

Teologiska nätverket i Pingst består av följande personer:
Beryl Lindeman • Björne Erixon • Dan Salomonsson
• Greger Andersson • Göran Lennartsson • Jan-Åke Alvarsson • Joel Halldorf • Marcus Sönnerbrandt • Marcus Örebäck • Marianne Andréas • Martin Boström
• Olof Djurfeldt • Pelle Hörnmark • Peter Halldorf • Roine Swensson • Roland Eckerby • Sam Wohlin • Stefan Green • Sören Perder • Ulf Sundkvist • Ulrik Josefsson • Uno Solinger

Från början

SKAPELSEBERÄTTELSEN i Första Mosebokens första kapitel är en storslagen hyllning till Gud som Skaparen. Gud är upphovet till hela skapelsen. Tre gånger används ett speciellt hebreiskt ord för ”skapa” som alltid har Gud som subjekt,⁵ och den tredje gången används ordet tre gånger i samma vers. ”Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem.”⁶

Kompositionen byggs långsamt upp, likt ett konstverk, när Skaparen lägger moment till mo-

ment i sin skapelse. Ljus skiljs från mörker, himmel från jord, land från hav. Gud skapar grönskan på marken och formar stjärnorna på himlen. Han fyller himlen med fåglar och havet med fiskar. Till sist kommer crescendo i hela skapelsesymfonin: människans skapelse. Och den beteckning skapelseberättelsen ger henne, är det största som någonsin kan sägas om människan: hon är Guds avbild, Guds ikon. Vi finns på jorden för att återspegla och representera vår Skapare och Herre. En högre bestämelse kan inte formuleras för människan.

Men märk väl att denna tanke om människan som Guds avbild knyts till föreningen av manligt och kvinnligt. ”Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne. *Som man och kvinna skapade han dem.*”⁷ Det manliga ensamt återspeglar inte Gud, inte heller det kvinnliga, utan det manliga och kvinnliga tillsammans. Människan är inte skapad för ensamhet, hon är skapad för samhörighet och gemenskap. Människan blir till i relation med andra varelser. Först i gemenskap med andra blir hon hel. Det manliga och det kvinnliga

kompletterar varandra. Man och kvinna utgör tillsammans Guds avbild.

Till hjälp

I andra kapitlet i Första Moseboken illustreras detta på ett annat sätt:

”Herren Gud sade: ’Det är inte bra att mannen är ensam. Jag skall ge honom någon som kan vara honom till hjälp.’ Så formade Herren Gud av jord alla markens djur och alla himlens fåglar och förde fram dem till mannen för att se vad han skulle kalla dem. Varje levande varelse fick det namn som mannen gav den. Mannen gav namn åt all boskap, alla himlens fåglar och alla vilda djur. Men han fann inte någon som kunde vara honom till hjälp. Då försänkte Herren Gud mannen i dvala, och när han sov tog Gud ett av hans revben och fyllde igen hålet med kött. Av revbenet som han hade tagit från mannen byggde Herren Gud en kvinna och förde fram henne till mannen. Då sade mannen:

’Den här gången är det ben av mina ben,

kött av mitt kött.
Kvinna skall hon heta,
av man är hon tagen.’

Det är därför en man lämnar sin far och mor för att leva med sin hustru, och de blir ett.”⁸

Här beskrivs människans skapelse ur ett annat perspektiv, men budskapet är detsamma: isolerad är människan inte hel. Trots att Gud fyller skapelsen med ett myller av djur – fåglar under himmelen, djur på marken och fiskar i havet – är mannen ännu ensam. Han har ingen som kan vara honom till hjälp.

Lite tillspetsat kan man säga att äktenskapet föds ur människans ofullständighet. Människan är skapad för ett liv i samhörighet. Gud är fullkomlig och hel i sig själv, så som gemenskapen mellan Fadern och Sonen och Anden. Men människan är inte komplett när hon står för sig själv. Hon är skapad för gemenskap, med ett behov av komplement. Därför skapar Gud kvinnan; tillsammans blir mannen och kvinnan en helhet.

Det finns inget nedlåtande i det ord som här

används om kvinnan, ”en hjälp”. Den hebreiska grundtextens ord⁹ används oftast om Gud, och då aldrig i underordnad betydelse. Formuleringen som i Bibel 2000 lyder: ”någon som kan vara honom till hjälp”, kan också översättas med: ”en hjälp som var honom lik” eller ”en hjälp som motsvarar honom”. Det handlar alltså om ett komplement, en pendang, något som fullbordar och skapar en helhet.

Bibeltexten använder flera sätt att framhålla mannens och kvinnans jämlikhet. De är av samma slag, men inte identiska utan olika och därför beroende av varandra. Orden för man och kvinna är på hebreiska ett och samma ord, men i maskulin respektive feminin form.¹⁰ Framför allt blir denna jämlikhet tydlig när kvinnans skapelse beskrivs. Hon skapas inte av en ny skopa stoft från marken. Hon formas av ett av mannens revben. Tydligare kan inte samhörigheten illustreras. Adam inser det och utbrister: *Hon är ben av mina ben och kött av mitt kött*. En av medeltidens teologer, Peter Lombard,¹¹ formulerade det år 1157 med följande ord: ”Eva togs inte från Adams fötter för att bli hans slav,

inte heller från hans huvud för att vara hans herre, utan från hans sida för att vara hans partner.”

Äktenskapet är ett svar på människans behov av komplement. Det är den djupaste formen av samhörighet mellan två människor. Men när det sägs bör vi vara uppmärksamma på två fallgropar: För det första är det inte bara i äktenskapet som manligt och kvinnligt kompletterar varandra. Det kan också ske i andra relationer: vänskapsrelationer, arbetsrelationer och inte minst när män och kvinnor tjänar Gud tillsammans. Man kan naturligtvis vara hel som människa utan att vara gift, men man behöver fortfarande kompletteras genom att leva i relation med andra.

Den andra fallgropen är att ge sig in på att försöka definiera olikheterna eller fastslå vad som är manligt och vad som är kvinnligt, utöver de uppenbara biologiska skillnaderna. Bibeln är själv återhållsam med sådana definitioner. Den nöjer sig med att konstatera att man och kvinna kompletterar och fullbordar varandra som Guds avbild. Då bör också vi vara försiktiga med alltför kategoriska uttalan-

den. Olika kulturer och tidsepoker har fyllt manliga och kvinnliga roller på olika sätt och de individuella skillnaderna är betydande.¹²

De blir ett

Skapelseberättelsen konstaterar att mannen och kvinnan behöver varandra, därefter anges hur den intimaste formen för denna samhörighet ska regleras: ”Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de skall bli ett kött.”¹³ Den här versen återkommer flera gånger i Bibeln, den citeras av både Jesus och Paulus.¹⁴ Den kan sägas utgöra ett slags äktenskapsdeklaration. I likhet med relationen mellan en kung och hans folk, mellan två stamhövdingar, eller mellan Gud och hans folk, regleras också föreningen mellan man och kvinna av ett förbund.¹⁵

Ett förbund är i Bibelns värld en frivillig överenskommelse mellan två parter. En överenskommelse på liv och död, ett slags kontrakt med långtgående förpliktelser. Förbundet är heligt och livslångt. Det är offentligt, vittnen kan intyga att det ingåtts, och

det illustreras med ett synligt tecken. Förbundets upprättande avslutas ofta med att man sitter ner och äter en måltid vid samma bord.¹⁶

”Lämnar”

Bibelns äktenskapsdeklaration har tre led: lämna, leva med och bli ett. Det första ledet handlar om att ”lämna sin far och mor”. Att gå in i ett äktenskap innebär en ny familjebildning. Den starkaste lojaliteten i livet är inte längre till föräldrar och ursprungsfamilj, utan till den man gifter sig med. Mannen och kvinnan går in i en förbundsrelation som nu är starkare än alla andra mänskliga relationer. De överlåter sig till varandra och ”lämnar sin far och mor”. Det radikala i denna uppmaning blir ännu starkare mot bakgrund av att mannen i antik judisk miljö aldrig flyttade från sin far och mor, det var i stället kvinnan som flyttade till mannens familj. Ändå betonas att det starkaste bandet nu är mellan man och hustru.

Det första ledet handlar om den yttre, sociala sidan av äktenskapet. En kärleksrelation är inte

bara de två älskandes ensak, den berör även omgivningen, deras familjer, samhället i övrigt och, för den som är kristen, församlingen. Precis som andra förbundsöverenskommelser kännetecknas den av frivillighet och offentlighet, liksom av att det är livslångt. Formerna för äktenskapets ingående, ceremoniernas utformning, det synliga tecknet och sättet att fira det nya förbundet kan skifta med kultur och miljö, men dessa grundläggande kännetecken finns med.

I vårt land kan äktenskap ingås borgerligt eller kyrkligt, det finns en juridisk form för äktenskapets ingående och registrering. Juridiskt konstitueras äktenskapet av att de båda parterna lovar varandra kärlek och trohet livet ut och av att vigselförrätaren förklarar dem som gifta. Från detta ögonblick är de båda nygifta varandras närmaste. De har det yttersta ansvaret för varandra, de räknas som närmast anhöriga och ekonomin är, för det mesta utan förbehåll, gemensam. De har "lämnat sin far och mor" för att leva med sin man eller hustru. Detta innebär inte att man bryter relationen med sina föräldrar, men att alla andra band – till föräldrar,

syskon och vänner – kommer i andra hand. Att ”klippa navelsträngen” genom att låta relationen till man eller hustru få bli den allra viktigaste, är en avgörande faktor för äktenskapets hållfasthet.

För en kristen finns fler dimensioner i äktenskapets konstitution. Det ingås inte bara inför familj, vänner och församling, det ingås också inför Gud. Vigselförrättare och församling ber om Guds välsignelse över äktenskapet. Jesus säger att det är Gud som sammanfogar man och hustru och gör dem till ett.¹⁷ På det personliga planet tror vi att Gud har en plan med varje människa och att frågan om äktenskap är en av de viktigare delarna i denna. Det finns därför en andlig dimension i äktenskapet.

Men kan man inte lika gärna leva i ett samboförhållande? Kan inte kärleken och troheten vara lika stark utan vigsel och bröllop? Det finns i vårt land en lagstiftning för sammanlevande som inte är gifta, den så kallade sambolagstiftningen. Den har tillkommit för att skydda den svagare parten i ett sådant förhållande så att en part inte blir utnyttjad i händelse av att förhållandet upphör. Men den reg-

lerar inte ett äktenskap. Ett samboförhållande kan ha flera av äktenskapets kännetecken, många lever i stor uppriktighet och trohet mot varandra. Men det saknar samtidigt några av äktenskapets främsta kännetecken. I Sverige finns en juridisk form för den fullständiga överlåtelse till varandra som det bibliska äktenskapet innebär. Att avstå från denna form blir en begränsning av överlåtelsen till varandra.

Måste äktenskapet ingås i kyrkan? Är ett borgerligt äktenskap giltigt inför Gud? Vi har redan sagt att de yttre formerna skiftar beroende på kulturella sammanhang. Äktenskapet blir inte giltigt av att det ingås i kyrkan. Paulus godtog äktenskap som ingåtts i ett hedniskt sammanhang.¹⁸ Formen för ingåendet avgör alltså inte giltigheten. Ändå tror vi att det för en kristen är naturligt att i ett av livets viktigaste skeden också få Guds och församlingens välsignelse över det avgörande steg man tar. Och i det sammanhanget finns i dag ett behov av att på ett djupare sätt se hur äktenskapet är en angelägenhet som berör hela församlingen. För dem som gifter sig kan församlingen vara en hjälp och ett stöd i

relationen. Församlingen behöver därför ta ett större ansvar för dem som gifter sig, samtidigt som de som ingår äktenskap behöver se sin relation som en del av församlingen. De senaste årens privatisering av vigsel och bröllop har försvagat kopplingen till församlingen. Kanske kan traditionen att gifta sig i den egna församlingens miljö stärka det sambandet? När det inte sker kan församlingen behöva hitta nya former att visa sitt ansvarstagande och sin välsignelse av de nya äktenskapen.

”För att leva med”

Det andra ledet i äktenskapsdeklarationen är ”för att leva med”¹⁹ eller ”och hålla sig till”²⁰ sin hustru. Om ”lämna” handlade om den yttre formen, familjebildningen, handlar ”hålla sig till” om innersidan, gemenskapen mellan de två som gifter sig. Det ord som används i grundtexten betyder ”att sitta som gjuten”.²¹ Äktenskapet förenar de två med starka, i princip oupplösliga band, genom den ömsesidiga troheten och kärleken.

I vår del av världen förknippar vi främst äktenskapet med passion och romantik. Och vem vill vara utan passion? Vem vill säga att romantiken är oviktig eller kan väljas bort? Ändå handlar det här om mer än passion.

Att ”hålla sig till” är en viljemässig överlåtelse till den andre. Vi har gjort ett val. I och med att vi går in i ett äktenskap har vi bestämt oss för att vara varandra trogna hela livet. Ett förhållande som enbart bygger på den känslomässiga passionen riskerar att bli kortlivat. Livet är inte alltid romantiskt och passionen flödar inte jämt. Men där den viljemässiga överlåtelsen och beslutet utgör grund kan äktenskapet bestå och kärleken mogna även när förälskelsen lagt sig.

Att lova trohet innebär att intimiteten förbehålls den man är gift med. När jag säger ja till en person säger jag samtidigt nej till alla andra. Men att vara trogen är inte bara att avstå från sex med andra. Trohet är inte bara vad man avstår, utan också vad man gör. Det betyder också att ge den andre en tillräckligt stor plats i mitt liv, att inte ta den andre för

given. Det innebär att ta ansvar för att äktenskapet fungerar, att tidigt undanröja det som kan skapa klyftor och tillsammans bygga något hållbart och fast. Trohet innebär att den jag är gift med är min mest förtrogne, den jag delar allra mest av tankar, drömmar och känslor med. Otrohet börjar sällan med sexuellt umgänge, utan med att ge någon annan en allt för stor förtrolighet. I ett kristet äktenskap finns också den resurs som det innebär att dela tron med varandra, att be med varandra och att förenas i engagemanget för Guds rike.

Det innebär naturligtvis inte att de två som är gifta kan vara allt för varandra. Det finns intressen och engagemang som inte båda delar, men där man kan ge varandra frihet att utveckla dessa tillsammans med andra. Vi äger inte varandra, men vi ger varandra första platsen. Däremot kan det inte nog understrykas att de som lever i äktenskap behöver ge varandra utrymme och tid. Varken arbete eller engagemang i den kristna församlingen kan motivera försummelse av den egna familjen. Om och när familjen utökas med barn är det näst intill avgö-

rande att man och hustru också får tid för tvåsamhet. Att utveckla intressen som är gemensamma, att få tid för avkoppling och vila tillsammans, är väl använd tid. Barn far inte illa av att då och då sova över hos mor- eller farföräldrar eller andra bekanta, så att mamma och pappa får egen tid tillsammans. Tvärtom, att kärleken mellan det äkta paret får näring har även barnen glädje av. Att ”hålla sig till”, vara trogen, betyder också att ge varandra tid, utrymme och uppmärksamhet.

”Och de blir ett”

Det tredje ledet i skapelseberättelsens äktenskapsdeklaration är ”och de blir ett”. Äktenskapet är en förening. Jesus säger att ”de är inte längre två utan ett”.²² Denna förening, med löften om trohet livet ut, en lojalitet som är större än andra lojaliteter och en överlåtelse till varandra på livets alla plan, skapar en ny enhet. Mannen och kvinnan blir ett.

Att bli ett innebär att frivilligt ge sig till den andre. Vi går varandra till mötes, vi accepterar den andres mysterium. Jag tar emot en annan människa, lik och

ändå olik, och ger mig samtidigt till den andre. Vi blir ett och upphör ändå inte att vara två. Jag får ett komplement och blir ett komplement. Här är människans djupaste bestämmelse – inte att kräva och ta, utan att ge ut, att ge sig själv till en annan. Det är så vi återspeglar Guds väsen, han som utgav sig själv för människans frälsning.²³ Människan blir Guds avbild.

Ordagrant står det att ”de blir ett kött”. Det starkaste uttrycket för denna förening är den akt där man och kvinna bokstavligt blir ett, den sexuella föreningen. Äktenskapet konstitueras enligt Första Moseboken av dessa tre led, lämna sin far och mor, leva med sin hustru och bli ett. Sexuell gemenskap är en naturlig del av äktenskapet, liksom den sociala dimensionen och den känslomässiga och viljemässiga överlåtelsen. Bibeln reserverar sex för det livslånga äktenskapet, samtidigt som äktenskapet – även om det kan finnas undantag – betraktas som fullbordat först när man och hustru ligger med varandra, ”blir ett kött”.²⁴

Bibeln är inte nedlåtande eller reserverad till

kroppen och sexualiteten. Den övervärderar inte sexualiteten, som den samtida kulturen ibland gör. Sex är inte livets mening. Men Bibeln nedvärderar inte heller kroppen och den sexuella njutningen och vägrar att reducera sexualiteten till något mindre viktigt eller betydelselöst. Kroppen är enligt Bibeln den helige Andes tempel, och våra kroppar är Kristi lemmar.²⁵ Därför kan en kristen aldrig se ner på sin kropp eller tänka att det som sker med kroppen saknar betydelse. Det sker något när två personer i den sexuella akten ”blir ett”. Den föreningen är tänkt att vara en del av en förening på alla plan och kan inte utan att förvrängas ryckas ur sitt sammanhang.

Bibeln bejakar den sexuella njutningen när den sker i sitt rätta sammanhang. Höga visan lovsjunger den kroppsliga njutningen utan reservation. Både kvinnan²⁶ och mannen²⁷ gläds över den andre och beskriver poetiskt och beundrande hans eller hennes kropp. Ordspråksboken varnar inte bara för ”den främmande kvinnan”,²⁸ för sex på villovägar, utan uppmuntrar samtidigt till den sexuella gemenskapen i äktenskapet. ”Gläds åt din ungdoms

hustru ... Må hennes bröst alltid vara din lust, hennes kärlek alltid berusa dig.”²⁹ Aposteln Paulus uppmantrar man och hustru till sexuell gemenskap, och uppmanar dem att bara avstå kortare perioder efter överenskommelse.³⁰

Men Bibeln förminskar alltså inte sex till att endast handla om att tillfredsställa ett kroppsligt behov, det jämförs inte med att äta eller dricka. Det bibliska uttrycket för sexuellt samliv är ”att känna”.³¹ 1917 års bibelöversättning återger grundtexten ordagrant: ”Och mannen kände sin hustru Eva, och hon blev havande och födde Kain.”³² Kroppslig kärlek insatt i ett större sammanhang ger en unik möjlighet att lära känna varandra, att bindas samman. Samlaget innebär att vi överlämnar oss till varandra i total sårbarhet, men att vi också kommer varandra närmare än någonsin tidigare. Just därför behöver den sexuella gemenskapen ett tryggt sammanhang, en plats där båda parter tar fullständigt ansvar för varandra.

Samtidigt består naturligtvis den förening som gör de två till ett av mer än den sexuella förening-

en. Det kan finnas perioder eller livssituationer då intimitet i den formen inte är möjlig. Det innebär inte att föreningen har upphört. I ett äktenskap kan man och hustru genom åren bygga broar till varandra på många plan. Det är fastheten i dessa band som gör att äktenskapet kan bestå också när sjukdom, ofrivillig separation eller påfrestningar av annat slag prövar relationen.

Bibelns sätt att bejaka den sinnliga kärleken visar att den inte bara är till för fortplantning. Den sexuella gemenskapen har ett egenvärde, den binder samman och skänker glädje. Men självklart hör sex också ihop med att få barn. Att tillsammans få uppleva hur en ny varelse växer fram – lite av dig, lite av mig och ändå en helt egen individ. Ett av livets största mysterier och glädjeämnen är att få vara med om hur ett nytt människoliv blir till och ett barn föds. Det är att få samverka med Gud själv i skapelsen. Då får uttrycket ”bli ett kött” ytterligare en dimension. Gud har gett oss denna gåva som en del av syftet med äktenskapet och den sexuella föreningen. Varje samlag behöver inte resultera

i barn, men sexualitetens främsta syfte är att ge livet vidare. Att under ett helt äktenskap avstå från barn även om förutsättningar finns, både att få och att ta hand om barn, är att förneka en viktig del av syftet med äktenskapet och sexualiteten. Öppenheten för möjligheten att skapa liv minskar dessutom självcentreringen i synen på sexualiteten.

Äktenskapets syfte

Varför gifter vi oss? Vad är syftet med äktenskapet? Ändamålet med äktenskapet är rikt och varierat, det kan beskrivas i olika cirklar. Äktenskapet är framför allt till för de två som gifter sig. Det är ett skydd för kärleken, en stabil och trygg plats där den ömtåliga kärleken får utrymme. Inte minst ska äktenskapet skydda oss när vi är svaga och sårbara, vara en gemenskap som är kravlös och fri från masker och förställning. Äktenskapet är till för ömsesidig aktning, där både man och hustru växer som människor.

Men äktenskapet är också en av de bästa miljöerna för andlig fostran. Det är en miljö där Andens

frukter kan växa och vi övar oss i efterföljelse. Närheten till varandra i ett äktenskap kan också fördjupas när man och hustru tillsammans vänder sig till Gud i bön. Var kan man få bättre träning i många av Bibelns uppmaningar: att bära varandras bördor, att inte tänka på sig själv utan på sin nästa, att vara villig att förlåta? Äktenskapet är en övningsplats i osjälviskhet! Det blir ännu tydligare i nästa cirkel: om, och när, äktenskapet berikas med ett barn. Då, om inte förr, får man lära sig att inte sätta sig själv främst – ibland på ett ganska bryskt sätt.

Ett äktenskap är helt även om det inte berikas med barn, men en väsentlig del av äktenskapets mening är, som vi sett, att ge livet vidare. Fruksamhet har många aspekter, även där det inte är möjligt att få biologiska barn kan ett hem vara livgivande. Bibeln talar om en fruktsamhet som går bortom den vanliga reproduktionen.³³ Ofrivillig barnlöshet är oftast förenat med stor sorg och smärta. Men många har så småningom kunnat kanalisera sin längtan och omsorg genom att adoptera, ta emot fosterbarn, vara kontaktfamilj eller avlastningshem,

eller genom att på andra sätt ge kärlek och omvårdnad till barn med behov.

Äktenskapets syfte går utöver den egna familjen. Trygga familjer utgör en stabil byggsten i formandet av ett gott samhälle. När familjer inte fungerar krävs stora insatser av samhället. Och omvänt: harmoniska familjer räcker till för mer än sig själva. Också i Guds rikes och församlingens sammanhang är familjen en resurs. Där finns en nära gemenskap att bjuda in till. Gästfrihet är en av de dygder som Bibeln ofta uppmanar till.³⁴

Att leva ogift

Alla människor lever inte i äktenskap. Några gifter sig aldrig. Det finns många som varit gifta, men som genom dödsfall eller skilsmässa lever ensamma. I kyrkan, precis som i samhället i övrigt, gifter sig människor senare än för bara några decennier sedan. Det innebär också att andelen ogifta är större än tidigare. I både samhälle och kyrka finns ett fokus på parförhållanden. Det gäller inte minst i reklam, film och litteratur, men också i förkunnelse

och undervisning. Ofta osynliggörs den stora gruppen människor som inte är gifta, trots att antalet ensamhushåll är stort i vårt land. Misstanken att ett liv utan äktenskap eller parförhållande är ett mindre genuint liv kan lätt smyga sig in.

Nya testamentet osynliggör inte den som lever ensam. Tvärtemot vad som var norm i den samtida judiska kulturen, lyfter Skriften fram alternativet att leva ogift som något både möjligt, gott och helt. Två av Nya testamentets största gestalter, Jesus och Paulus, var inte gifta. I det judiska samhället förväntades att man gifte bort sina döttrar när de blev könsmogna, och en man förväntades vara gift allra senast i en ålder av 24 år. Äktenskapet utgjorde normen, oavsett om man var präst eller ”lekman”.³⁵ Jesus bröt alltså ett kulturellt mönster när han avstod från äktenskap. Både Jesus och Paulus visar, med sina egna liv som illustration, att ett sådant liv är lika genuint, rikt och kristet som ett liv i äktenskap. Livet behöver inte vara mindre meningsfullt för att det levs utan äktenskap. Samtidigt som det goda och positiva med äktenskapet framhålls, varnar

Jesus gång på gång för att låta familjerelationerna bli ett hinder för att helhjärtat följa honom.³⁶ På samma sätt som äktenskap och familj kan bli en hjälp att mogna i vår efterföljelse, kan de också binda oss på ett felaktigt sätt när de blir osunda. Jesus visste att hans ord om att för evangeliets skull lämna sin far och mor skulle uppfattas som chockerande av många. Ändå fann han det nödvändigt att varna för felaktiga bindningar.³⁷

Vid ett tillfälle, i Matteusevangeliet, tar Jesus upp valet mellan att leva som ogift och att leva i äktenskap: ”Han svarade dem: ’Inte alla förstår det ordet utan endast de som har fått den gåvan. Det finns de som inte kan gifta sig, därför att de är födda sådana, och de som inte kan det, därför att människor gjort dem sådana. Och det finns andra som för himmelrikets skull inte gifter sig. Den som kan förstå detta, må ta det till sig.’”³⁸ På tvärs mot tidens norm påstår Jesus att alla inte kan eller bör gifta sig. Att människor inte lever i äktenskap kan vara en följd av medfödda eller sociala betingelser, och därmed ofrivilligt, men det kan också vara ett

frivilligt val: ”för himmelrikets skull”, som i Jesu eget fall. Paulus utvecklar denna tankegång. Han rekommenderar inte alla att göra samma livsval som han själv och leva ogift, men han framhåller att det är ett alternativ. Han talar till och med om celibatet, att frivilligt avstå från äktenskap, som en nådegåva.³⁹ På samma sätt som äktenskap och familj kan vara en resurs i Guds rike, finns det livssituationer där det är en tillgång att leva som ogift. För Paulus var skälet till ett liv i celibat möjligheten att ge Gud all uppmärksamhet.⁴⁰

Somliga har medvetet gjort valet att inte gifta sig, och är värda största respekt för sin livskallelse. Men det är säkert vanligare i vår kultur att denna livsväg är mer eller mindre ofrivillig. Två saker är då viktiga för den kristna församlingen. För det första att inte betrakta singellivet som ett andra klassens liv. En del lever ensamma därför att man inte önskar gifta sig med någon som inte delar den kristna tron. De är också värda all respekt. Det andra är att också den som lever ogift har behov av nära och varma relationer. Att vara ogift behöver inte, och

bör inte, vara detsamma som att leva ensam. Man kan vara ensamboende utan att vara ensam. Vi kan leva – och leva rikt – utan sex, men inte utan närhet och vänskap. Att känna nackdoften från en nyfödd bebis, få leka med en knubbig treåring, samtala förtroligt med både män och kvinnor över en kopp kaffe, få en vänskaplig kram – allt sådant behöver vi, antingen vi är gifta eller inte. I den kristna församlingen, om någonstans, borde det vara möjligt.

Varken i historien eller i samtiden är kärnfamiljen, mamma-pappa-barn, den enda livsformen. Familjer med mer än två generationer som delar boendegemenskap har historiskt sett varit vanliga. I kyrkans historia finns en lång tradition av kommunetsliv, där människor har valt att leva som ogifta och samtidigt funnit ett sätt att leva i gemenskap med andra och i tjänst för Gud. I vår tid prövas allt emellanåt olika alternativa former av kollektivt boende.

Den djupa splittringen

DEN BIBLISKA beskrivningen av äktenskapet kan låta idyllisk: män och kvinnor som kompletterar varandra, som hjälper varandra, som skyddar varandra. Men Bibeln är realistisk. Den beskriver också hur Guds ursprungliga tanke med mannen och kvinnan kan förfelas. I tredje kapitlet i Första Moseboken berättas om ”den stora skadan”, syndafallet. Det är berättelsen om hur jämvikten rubbas i hela skapelsen när människan, skapad till Guds avbild och förvaltare, försöker ta Skaparens plats. Adam och Eva föll för lockelsen att bli ”som gudar

med kunskap om gott och ont”.⁴¹ Det rubbar allt i skapelsen, relationen mellan Skaparen och avbilden, den ekologiska balansen i naturen, men också harmonin inom äktenskapet.

När Gud efter att skadan har skett ställer mannen och kvinnan till svars, börjar de skylla ifrån sig. Splittringen i relationen är ett faktum. I stället för förtroende kommer misstroende. I stället för ömsesidighet och komplement kommer konkurrens. I stället för jämlikhet och partnerskap kommer rådande, över- och underordnande. I stället för lust, som Bibeln aldrig nedvärderar, kommer lusta. Sexualiteten är inte längre förbunden med trohet och ansvarstagande. Människan, inklusive förhållandet mellan man och kvinna, blir märkt av den djupa splittring som syndafallet innebär.

Berättelsen i Första Mosebokens tredje kapitel beskriver en motbild i förhållande till vad Gud tänkt från början. För mannen blev syndafallets konsekvens den möda och ansträngning som nu krävdes för att jorden skulle bära frukt för familjens försörjning. För kvinnan blev följden ansträngning

och smärta i samband med barnafödande, men också en förändrad relation till mannen. Men grundtextens ord för ”åtrå” – ”din man skall du åtrå”⁴² kan också översättas ”vända sig mot”. Kvinnans frestelse kan alltså förstås som att bli överdrivet beroende av mannen, att vända sig till honom i stället för att förtrösta på Gud. Följande sats, ”han skall råda över dig”,⁴³ låter i den svenska översättningen som en befallning. Men hebreiskan har här inget imperativ, meningen kan också översättas: ”han kommer att råda över dig.” Gud uppmanar inte till rådande, utan förutser konsekvenserna av den rubbade balansen i skapelsen, den djupa splittningen. När relationen till Gud skadas blir även de mänskliga relationerna något annat än vad Gud från början tänkt.

Bibelns historieskrivning, från syndafallet till Kristus, är en illustration av detta. Kvinnor som utnyttjas, månggifte, äktenskapsbrott, misshandel och våldtäkter, allt ryms i den kavalkad av livsberättelser som Gamla testamentet innehåller. Men berättelserna är inte normerande. Bibeln påstår inte att det

är rätt att leva så. Den beskriver realistiskt hur livet blir när Guds ordning inte råder. Guds vilja uttrycks däremot i Bibelns förmaningar och uppmaningar, till exempel i budorden. Tre av de tio budorden berör familjelivet, med uppmaningar att visa aktning för sina föräldrar, att inte begå äktenskapsbrott och att inte ha begär till sin nästas hustru.

Det behövs ingen skarpare iakttagelseförmåga för att se hur den djupa splittringen än i dag slår igenom på relationernas område. Vi lever med drömmen om den stora kärleken och den livslånga relationen, men allt för ofta går drömmen i kras. Giftiga ord undergräver förhållandet, bristande öppenhet och lögn tär på förtroligheten. Många relationer lider av undernäring och hotas av svältdöden. I värsta fall förekommer utnyttjande, otrohet, våld och övergrepp. Så förvrängs själva syftet med äktenskapet och många äktenskap går sönder.

Skilsmässa

Vi lever alltså i en värld präglad av syndafallets konsekvenser. Även människor med en kristen tro bryter

upp från äktenskap och skiljer sig. Hur ska den kristna församlingen se på detta? I både kyrka och samhälle har funnits en attityd som ofta upplevts fördomande av den som skiljer sig. I dag har det många gånger ersatts av tystnad och resignation. Vad säger Bibeln? Kan vi få någon vägledning för hur vi ska navigera i dessa svåra frågor?

Jesus själv fick en fråga om skilsmässa av några fariséer.⁴⁴ Bakgrunden var en aktuell teologisk diskussion vid denna tid. De religiösa skolorna tolkade Mose ord om skilsmässa i Femte Moseboken 24 på olika sätt. Rabbi Hillel och hans skola gjorde en ”generös” tolkning och menade att en man kunde skilja sig från sin hustru ”av vilken anledning som helst”. Det finns ett välkänt citat om att det räckte med att hustrun hade bränt vid maten för att mannen skulle kunna begära skilsmässa. Den andra skolan var mer restriktiv och menade att den här texten endast syftade på otrohet som skäl till skilsmässa.

I sitt svar vidgar Jesus frågan genom att visa på Guds ursprungliga tanke med äktenskapet. ”Har ni inte hört att Gud från början ... Från början var det

inte så”. Genom äktenskapets förbund, där mannen och kvinnan lämnar sina föräldrar, håller sig till sin man eller hustru och blir ett med den andre, har Gud sammanfogat man och hustru till ett. Den enheten är i princip oupplöslig. Skilsmässa är inte Guds tanke. Skaparens avsikt är ett livslångt förbund som inte bryts. Jesus avfärdar alltså den vida tolkningen av Mose ord som var så populär i hans samtid. Ändå medger Jesus att äktenskap ibland går sönder och att Mose har tillåtit skilsmässa. Han ser det som en följd av den djupa skadan som syndafallet åstadkommit, ”därför att ni är så förstockade”.⁴⁵ Ett äktenskap bör alltså inte brytas, men det sker. När och varför?

För det första är det naturligtvis så att döden upplöser äktenskapet. Det påstås ibland att man i vigselritualet lovar varandra ”evig trohet”, men formuleringen lyder ”trogen till livets slut” eller ”tills döden skiljer oss åt”. Paulus låter detta få illustrera en andlig verklighet.⁴⁶ Enligt Bibelns ord och kristen praxis är omgifte möjligt när döden har upplöst det första äktenskapet.⁴⁷

Men Mose, och indirekt Jesus, medger att det finns andra förhållanden som bryter ett äktenskap. Äktenskapet är ett förbund, där man och hustru går in under ett kontrakt med ömsesidiga löften. Innehållet i löfena illustreras av Andra Moseboken 21:8–11.⁴⁸ Där förutsätts att äktenskapet innebär löften om omsorg om den andre, att ge den andre mat, kläder och äktenskaplig rätt. Vi har redan sett i skapelseberättelsen att trohet är en hörnsten i äktenskapet.⁴⁹ Otrohet är en grov kränkning av äktenskapets förbund. Jesus är tydlig med att ett sådant löftesbrott slår sönder äktenskapet. I Jeremia bok beskrivs Gud som den försmådde maken som genom folkets otrohet tvingas skriva skilsmässo brev och förskjuta Israel.⁵⁰

Paulus företräder i sitt brev till korinthiserna samma syn på äktenskapet, men i ett nytt sammanhang. Församlingen i Korinth levde i en hednisk miljö, dess medlemmar var nykristna med en hednisk bakgrund. I många fall var den ene maken omvänd, men inte den andre. Hur skulle man då agera?⁵¹ Attityden är densamma. De som är gifta bildar en enhet, även om

äktenskapet ingåtts i en icke-kristen miljö och den andra parten inte delar tron på Kristus. Är den icke-troende villig att leva kvar i äktenskapet? Då menar Paulus att den troende inte ska bryta upp. Om den icke-troende däremot inte är villig att leva med sin troende man eller hustru ger Paulus den troende frihet att gå med på skilsmässa.

Bibelns grundsyn är alltså att äktenskapet är ämnat att utgöra en livslång gemenskap. När två människor gifter sig bildar de en enhet, ”inte längre två utan ett”.⁵² Vi gifter oss inte för att hålla ihop så länge det känns bra, utan för att komplettera varandra och bilda en enhet, ”tills döden skiljer oss åt”. Att skiljas är inte som att avsluta en affärsmässig uppgörelse, det är snarare som att amputera en vital kroppsdel. Det finns en paradox i den västerländska kulturen när vi ser kärleksrelationen till våra barn som ovillkorlig och livslång, vad som än händer, medan vi är benägna att tro att en äktenskapsrelation upphör när passionen svalnar. Begreppet ”livskamrat” är kanske inte så romantiskt, men speglar en hållning av livslång trofasthet.

Men när det ändå sker? När skilsmässan är ett faktum, vad är då en kristen attityd till det inträffade och till de personer som väljer att gå skilda vägar? För det första är Bibeln tydlig med att också i en sådan situation finns nåd och förlåtelse. Berättelsen om äktenskapsbryterskan i Johannesevangeliets åttonde kapitel är en av Nya testamentets starkaste skildringar av Jesu attityd till den som misslyckats i sin relation. Jesus vänder udden mot dem som är redo att fälla domen. Han erbjuder kvinnan förlåtelse och upprättelse: ”Gå nu och synda inte mer.”⁵³ Den kristna församlingens inställning måste vara densamma. Det finns alltid nåd och upprättelse för den som misslyckats, också inom äktenskapet.

Kyrkan måste i sin pastorala omsorg leva med ett dubbelt perspektiv: hon måste hålla fast vid idealen om det livslånga äktenskapet, men också vara medveten om att människan är brusten och lever i en ofullkomlig värld. Skilsmässa är en eftergift för ”den djupa splittringen”. Vi lever i en söndrad värld. Mose tillät skilsmässa för att skydda kvinnan i ett destruktivt äktenskap. Jesus och Paulus visar också

att det ibland sker. När syftet med äktenskapet har gått förlorat, när det inte längre skyddar de värden som det var ämnat att skydda, då kan skilsmässa vara enda alternativet. Det som bryter ett äktenskap är inte alltid begäran om skilsmässa, utan att de löften som äktenskapet innebär, om ömsesidig omsorg och trohet, sviks. När äktenskapet inte längre ger den svagare parten skydd utan psykisk eller fysisk misshandel fortgår inom hemmets väggar, när det inte hjälper och ger ömsesidigt stöd utan i stället blir destruktivt och hotar att krossa livet, då kan ett uppbrott vara det minst onda. Skilsmässa kan liknas vid en amputation, men ibland är amputation den enda möjligheten att rädda livet.

I de här livssituationerna finns det ett ansvar både för den enskilde och för den kristna församlingen. Troende par som tillhör en kristen församling har överlåtit sig åt en gemenskap. Även om ingen annan kan ta över deras ansvar för äktenskapet, så finns det en möjlighet, kanske till och med en skyldighet, att engagera församlingen. Det kan ske genom att kontakt tas med församlingsledare eller

rådgivare, som båda parter har förtroende för. Tron på Kristus är en tro på att under kan ske. Ibland kan en insats från kärleksfulla medkristna tillsammans med Andens helande kraft, göra det som såg ut att vara krossat helt igen. Problemet är ofta att många väntar för länge med att be om hjälp utifrån. Det må tära på prestigen att visa sin sårbarhet och be om hjälp, men det kan visa sig vara ett pris väl värt att betala!

För den kristna församlingen finns också ett ansvar. Hon behöver ha beredskap att ge den hjälp som behövs. Kristet ledarskap är herdeskap. Det innefattar bland annat ansvaret att stå till hands för samtal och förbön för människor som behöver stöd när relationen är hotad.

Men om äktenskapet ändå inte går att rädda? När splittringen har gått så djupt att den ena, eller båda parter, helt har förlorat tron på möjligheten att rädda äktenskapet, då finns ett annat slags ansvar. Såren behöver läkas. Båda parter behöver hjälp att bearbeta det som skett, inte minst för att undvika att bitterhet slår rot och förgiftar resten av

livet. Den som gått igenom en skilsmässa, om någon, behöver en kristen församlingsgemenskap där man kan få upprättas och bli hel.

Omgifte?

Är frågan om skilsmässa i kyrkans sammanhang svår, så är frågan om omgifte inte enklare. I delar av kyrkan har omgifte efter en skilsmässa setts som en omöjlighet. När Jesus gör upp med föreställningen att godtyckligt upplösa ett äktenskap, visar han också att omgifte i en sådan situation definitivt bröt äktenskapsförbundet.⁵⁴ Vi har redan sett att Guds avsikt med äktenskapet är att det ska vara livslångt. En kristen kan därför inte ta lätt på varken frågan om skilsmässa eller omgifte. Men vi lever i en söndrad värld där idealen inte alltid förverkligas. Utan att göra avkall på dessa kan vi ändå konstatera några omständigheter.

Bibeln är restriktiv med skilsmässa. Men när en skilsmässa inträffade uppfattade man i antiken att omgifte trots allt var möjligt. Man har funnit handskrifter med judiska skilsmässohandlingar från det

första århundradet. Texten kunde lyda: ”Du är fri att gifta dig med vilken judisk man du vill.” I judisk miljö innebar alltså skilsmässa också en möjlighet till ett nytt äktenskap. I denna miljö uppfattade man äktenskapet som en plikt. Den som blev änka/änkling eller frånskild förväntades gifta om sig, särskilt om man ännu inte fått några barn. I romersk miljö fanns det till och med lagstiftning som påbjöd äktenskap. När Paulus säger att den troende som blivit lämnad av sin icke-troende make eller maka ”inte är bunden”, är det sannolikt att han avser omgifte som en möjlighet. Separation utan skilsmässa framställs ibland som ett bättre alternativ. Men det kan bara vara en tillfällig lösning, eftersom separationen i sig är ett avsteg från äktenskapslöftena. Paulus citerar Jesus och avråder från omgifte. Så länge det inte sker finns möjligheten till försoning.⁵⁵

Älska som Kristus

MOT DEN BAKGRUNDEN, med en medvetenhet både om Guds ursprungliga tanke med äktenskapet och om syndens skada, kan vi läsa Paulus ord om äktenskapet i Efesierbrevets femte kapitel:

”Berusa er inte med vin, där börjar lastbarheten, utan låt er uppfyllas av ande och tala till varandra med psalmer och hymner och andlig sång. Sjung och spela för Herren av hela ert hjärta, och tacka alltid vår Gud och fader för allt i vår herre Jesu Kristi namn. Underordna er varandra i vördnad för Kristus. Ni kvinnor, foga er efter era män som efter Herren.

Ty en man är sin hustrus huvud liksom Kristus är kyrkans huvud – han som också är frälsare för denna sin kropp. Och liksom kyrkan underordnar sig Kristus, så skall också kvinnorna i allt underordna sig sina män.

Ni män, älska era hustrur så som Kristus har älskat kyrkan och utlämnat sig själv för den för att helga den genom reningsbadet i vatten och genom dopordet. Ty han ville själv låta kyrkan träda fram till sig i härlighet utan minsta fläck eller skrynkla; helig och felfri skulle den vara. På samma sätt är också mannen skyldig att älska sin hustru som sin egen kropp. Den som älskar sin hustru älskar sig själv, ty ingen har någonsin avskytt sin egen kropp, utan man ger den näring och sköter om den så som Kristus gör med kyrkan – vi är ju delarna som bildar hans kropp. *Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall bli ett.* Detta rymmer en stor hemlighet, här låter jag det syfta på Kristus och kyrkan. Men dessutom skall var och en av er älska sin hustru som sig själv, och hustrun skall visa respekt för sin man.”⁵⁶

Hela avsnittet tar sats i en uppmaning: ”låt er uppfyllas av Anden”. Bakgrunden till detta imperativ är att tiden är ond. Därefter följer en rad andra uppmaningar: sjung, spela och tacka, och ”underordna er varandra i vördnad för Kristus”.⁵⁷ Efesierbrevet målar visionen av Guds upprättade värld. Gud har gjort något nytt i Kristus, något som helar följderna av den stora skadan. I Kristus förenas det som har skilts åt.

I de här verserna beskrivs en återupprättelse av det Gud tänkt med relationerna i familjen. I första delen berörs relationen mellan man och kvinna. Frälsning är återupprättelse av Guds skapelse – av det Gud från början avsett. Återupprättelsen är den helige Andes verk. Uppfyllelsen av Anden återskapar det Gud tänkt om relationen mellan man och hustru. Inte på ett fullkomligt sätt så länge vi lever i en ofullkomlig värld, men glimtvis, som ett tecken på det som ska komma. Därför utmanar Paulus de troende makarna att leva i enlighet med ordningen i Guds nya värld. Vad innebär det?

Underordna er varandra

Nyckelordet i Paulus framställning är ”underordnande”. Som en följd av syndafallet förutsåg Gud en hierarkisk ordning där mannen skulle komma att råda över kvinnan. Här uppmanas i stället man och hustru till ett ömsesidigt underordnande. Till båda sägs: underordna er varandra i vördnad för Kristus. Underordnandet är alltså ömsesidigt – inte ensidigt. ”Underordna” betyder i ett bibliskt sammanhang att frivilligt böja sig under en annan, för att så kunna samverka och bära en gemensam börda.

En del har uppfattat det som att uppmaningen att underordna sig i denna bibeltext enbart skulle gälla kvinnan. Men en sådan läsning missar både den första raden ”underordna er varandra”, och den uppfordrande uppmaningen till mannen: ”älska era hustrur som Kristus har älskat församlingen”. Vad är underordnande? Det är att ge upp sig själv för någon annan. Vad innebär det att älska? Det innebär att utge sig för någon annan, så som Kristus utgav sig för kyrkan. Underordnande och kärlek är alltså två sidor av samma verklighet. Utmaningen till mannen

är inte mindre. Det är i grunden samma uppmaning. Underordnandet är ömsesidigt.

Ställa fram strålande

Vad är då målet för relationen mellan man och kvinna? Paulus låter återigen Kristus utgöra förebilden. Han utgav sig själv för kyrkan när han blev människa och gav sitt liv på Golgata. ”Ty han ville själv låta kyrkan träda fram till sig i härlighet utan minsta fläck eller skrynkla; helig och felfri skulle den vara.”⁵⁸ Kristus ville att församlingen skulle bli det Gud avsett från början. Han ville låta henne förverkliga sitt syfte. Därför utgav han sig för församlingen. Paulus fortsätter: ”På samma sätt är också mannen skyldig att älska sin hustru som sin egen kropp.”⁵⁹

Den ömsesidiga kärleken, och det ömsesidiga underordnandet, vill se den andre bli den hon är tänkt att vara. Genom kärleken förverkligar vi varandras potential, låter den andre ”träda fram strålande”. Med andra ord, den absoluta motsatsen till att se äktenskapet som en väg att få ut så mycket som möjligt av den andre.

Äktenskapets mysterium

Nu vänder bilden. Först var Jesu utgivande för kyrkan en förebild för mannens förhållande till sin hustru. I de följande verserna blir mannens och kvinnans överlåtelse åt varandra en bild av Kristi förhållande till kyrkan. ”*Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall bli ett.* Detta rymmer en stor hemlighet, här låter jag det syfta på Kristus och kyrkan. Men dessutom skall var och en av er älska sin hustru som sig själv, och hustrun skall visa respekt för sin man.”⁶⁰

Äktenskapet är en avbild av Jesu förhållande till kyrkan. I kärleken mellan man och hustru anar vi Jesu kärlek till sin församling, ja, till hela världen. När Skaparen från början gjorde människan till man och kvinna, skapade han oss för varandra till att vara Guds avbild. Syndafallet har sargat avbilden, också med avseende på den äktenskapliga kärleken. Men när den helige Ande får uppfylla oss, förverkligas Guds avsikt med äktenskapet. När mannen och kvinnan utger sig för varandra blir de

sig själva. Tillammans blir var och en av dem vad de från början var skapade till: Guds avbild.

Noter

- 1 Höga Visan 8:6–7
- 2 Efesierbrevet 5:21–33
- 3 Första Johannesbrevet 4:8
- 4 Efesierbrevet 5:28
- 5 Hebreiskans ”bara”
- 6 Första Moseboken 1:27
- 7 Första Moseboken 1:27
- 8 Första Moseboken 2:18–24
- 9 Hebreiskans ”ezer”
- 10 ”Ish” respektive ”isha”; det var det 1917 års bibelöversättning försökte översätta med det märkliga ordet ”maninna”. ”Då sade mannen: ”Ja, denna är nu ben av mina ben och kött av mitt

- kött. Hon skall heta maninna, ty av man är hon tagen.” Första Moseboken 2:23
- 11 Italiensk teolog och biskop som bl.a. verkade i Paris på 1100-talet
- 12 ”Vi ser från Skriften och erfarenheten att män och kvinnor är både komplementära mot varandra och beroende av varandra; vi är mycket mindre säkra på precis hur denna komplementaritet och detta ömsesidiga beroende skall definieras.” John Stott
- 13 Första Moseboken 2:24 Folkbibeln
- 14 Matteusevangeliet 19:5, Efesierbrevet 5:31 m.fl.
- 15 Malaki 2:14
- 16 Jämför Första Moseboken 17:1–12, 31:44–48
- 17 Matteusevangeliet 19:6
- 18 Första Korinthierbrevet 7:12–16
- 19 Första Moseboken 2:24 Bibel 2000
- 20 1917 års översättning
- 21 Dabaq
- 22 Matteusevangeliet 19:5
- 23 Johannesevangeliet 3:16
- 24 Första Moseboken 4:1; 29:21–30
- 25 Första Korinthierbrevet 6:12–20
- 26 Höga visan 2:3–6
- 27 Höga visan 7:1–9
- 28 Ordspråksboken 5:1–14
- 29 Ordspråksboken 5:18–19

- 30 Första Korinthierbrevet 7:1-5
- 31 Hebreiskans yada
- 32 Första Moseboken 4:1
- 33 Första Samuelsboken 2:5
- 34 Hebreerbrevet 13:2
- 35 Bland esséerna fanns det dock de som valde att leva i celibat.
- 36 Lukasevangeliet 14:26
- 37 Markusevangeliet 10:28-31
- 38 Matteusevangeliet 19:11-12 Folkbibeln;
- 39 Första Korinthierbrevet 7:6-7
- 40 Första Korinthierbrevet 7:31-34
- 41 Första Moseboken 3:5
- 42 Första Moseboken 3:16
- 43 Första Moseboken 3:16b
- 44 Matteusevangeliet 19:1-9
- 45 Matteusevangeliet 19:8
- 46 Romarbrevet 7:1-2
- 47 Första Korinthierbrevet 7:39
- 48 ”Om hennes herre tycker illa om henne sedan han utsett henne åt sig själv, skall han låta henne bli friköpt. Till ett främmande folk har han inte rätt att sälja henne, eftersom han handlat trolöst mot henne. Men om han utser henne åt sin son, skall han ge henne en dotters rätt. Om han tar sig en hustru till, får han inte inskränka på den förras mat, kläder

eller äktenskapliga rätt. Om han inte låter henne få sin rätt i dessa tre avseenden, måste han frige henne utan ersättning och utan pengar.” Svenska Folkbibelns översättning.

49 Första Moseboken 2:24

50 Jeremia 3:6–8

51 Första Korinthierbrevet 7:12–16

52 Matteusevangeliet 19:5

53 Johannesevangeliet 8:1–11

54 Matteusevangeliet 5:31–32

55 Första Korinthierbrevet 7:10–11

56 Efesierbrevet 5:18–32

57 I grundtexten är det endast uppmaningen att fyllas av Anden som står i imperativ, de andra orden (sjung, spela, underordna) har en annan grammatisk form (particip), vilket visar att Andeuppfyllelsen är det överordnade.

58 Efesierbrevet 5:27

59 5:28

60 5:31–33